

parative analysis of norms of regulations of national and international accounting report and financial statements in regard to acknowledgments of costs on innovations permitted to ascertain that their confirmation and determination are decisive.

Keywords: innovations, costs on innovations, accounting of costs, recognition of costs on innovations.

Дата надходження до редакції: 6.04.2015 р.

Рецензент: д.е.н., професор Славкова О.П.

УДК 338.436.33(477):631.164.23

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

О. В. Ільїна, аспірант, Луганський національний аграрний університет

У статті визначено проблеми управління інвестиційною діяльністю аграрних підприємств України. Розроблена галузева структура іноземного капіталу Харківської області. Наведена динаміка рейтингу області серед регіонів України за загальним обсягом прямих іноземних інвестицій та кількість підприємств з прямими іноземними інвестиціями в Харківській області. Розглянуті особливості інвестиційних процеси в агропромисловому комплексі та зовнішні і внутрішні чинники які впливають на підвищення ефективності використання активів аграрних формувань. Запропоновані заходи для створення сприятливого інвестиційного клімату через залучення іноземного капіталу. Досліджено причини поширеності входження в сільське господарство сторонніх інвесторів та визначено заходи удосконалення цього процесу шляхом прийняття обґрунтованих рішень власниками щодо залучення сторонніх інвестицій.

Ключові слова: аграрні підприємства, інвестиція, інвестор, інвестиційна діяльність, стратегія, проект, рейтинг, сільське господарство, економіка.

Постановка проблеми. В умовах ринкової економіки залучення інвестицій є вагомим чинником економічного зростання, поліпшення економічної ситуації в країні та покращення добробуту населення. В аграрній сфері залучення інвестицій виступає також засобом забезпечення продовольчої безпеки держави, гарантом розвитку її сфер. Дослідження показують, що для успішного залучення інвесторів в розвиток економіки аграрних підприємств необхідно створити умови для їх діяльності, тобто сформувати сприятливий інвестиційний клімат, як України, регіонів так і кожного аграрного господарюючого суб'єкта зокрема.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальним проблемам інвестиційної діяльності підприємств, принципам відбору інвестиційних проектів, оцінці їх окупності та ефективності присвячені праці багатьох зарубіжних і вітчизняних вчених і фахівців. Найбільш значний внесок у дослідження проблеми внесли: Л.І. Абалкін [1], В.Д. Андріанов, В.С. Баландін, І.А. Бланк [2], В.М. Гриньова [3], Д.А. Ендовіцкій [4], Н.В. Ігоршін, А.Б. Індіса, В.Н. Лівшіц, Д.С. Львовим [6], В.Д. Шапіро, В.В. Шеремет та інші. Аналіз проблем в інвестиційній сфері агропромислового комплексу міститься в роботах таких вчених, як В.Н. Бесєдіна, Н.А. Борхунов, О.Л. Золотарева [7], М.А. Меньшикова, А.Ф. Серков, І.Г. Ушачьов [8] та інші.

У роботах вищезгаданих авторів розглянуті численні проблеми дослідження інвестиційної діяльності в різних галузях економіки, запропоновані методи оцінки ефективності інвестицій. Разом з тим у науковій літературі позначені недостатньо повно питання формування механізму ефективного управління інвестиційною діяльніс-

тю підприємств аграрного сектора. Актуальність і недостатня опрацьованість проблем визначили мету і завдання даного дослідження.

Формулювання мети статті. Мета роботи полягає в розробці рекомендацій щодо формування системи ефективного управління інвестиційною діяльністю підприємств аграрного сектора для обґрунтованого прийняття відповідних рішень.

Виклад основного матеріалу дослідження. Економічна криза, що торкнулася усіх галузей агропромислового комплексу України, найсуттєвіше відобразилася саме на інвестиційній діяльності. Розрив зв'язків у сфері виробництва й розподілу матеріально-технічних ресурсів, втрата координації і наявність примітивної ринкової інфраструктури, а також посилення диспаритету цін на продукцію сільського господарства зробили, практично, неможливим ефективний розвиток сільського господарства без відповідних додаткових вкладень у галузь.

Таким чином, вихід із економічної кризи в Україні вимагає збільшення обсягів інвестицій. Розвиток інвестиційного процесу вимагає вирішення комплексу теоретичних і практичних завдань, що стосуються послідовного проведення державної політики із залучення та ефективного використання інвестиційних ресурсів як необхідної умови подолання кризових явищ в економіці України.

Разом з тим, в умовах трансформації економіки кардинальні зміни відбулися в організації інвестиційного процесу, виникла об'єктивна необхідність формування принципово нового механізму фінансування інвестиційної діяльності. Це обумовлено низкою обставин: суттєвою зміною інвестиційного статусу і ролі держави та недер-

жавних структур, розмежуванням їх функцій у сфері інвестиційної діяльності; значним скороченням частки централізованих інвестицій в їх загальному обсязі, зміною структури останніх за формами власності у зв'язку з проведенням приватизації; значним зростанням кількості об'єктів інвестування, зміною складу і співвідношення внутрішніх і зовнішніх джерел інвестицій, способів і критеріїв їх розподілу.

Інвестиційні процеси в агропромисловому комплексі мають свої особливості, обумовлені його специфікою, а тому вимагають наукового дослідження. Крім того, перехід агропромислового комплексу до ринкової системи господарювання пов'язаний із формуванням нової моделі інвестиційного процесу. Складнощі якісних перетворень в інвестиційній сфері вимагають рішучих дій щодо покращення сільськогосподарського виробництва шляхом активізації процесів кредитного та інвестиційного забезпечення товаровиробників, поліпшення їх техніко-технологічного оснащення та ресурсного забезпечення, а також розробки нового (адекватного умовам) економічного механізму залучення і використання інвестицій в агропромисловому комплексі України.

На підвищення ефективності використання активів аграрних формувань можуть впливати як внутрішні, так і зовнішні чинники. До внутрішніх належать технічні, технологічні, соціально-економічні, екологічні, організаційні та фінансові. До зовнішніх – політична і соціально-економічна ситуація в країні або ж у регіоні; стан та напрями аграрної політики; наявність відповідної законодавчої бази; інфляційні процеси; кредитні ставки; податкове навантаження тощо.

Активізація інвестиційної діяльності може здійснюватися за умов сталого розвитку сільськогосподарського виробництва, освоєння нових технологій, сучасних методів організації й управління інвестиційними ресурсами – як на рівні окремих сільськогосподарських формувань, так і на рівні сільськогосподарської галузі регіону загалом.

Чинники, які суттєво впливають на інтенсивність інвестиційних процесів, у різних регіонах країни можуть бути різними, у зв'язку з чим змінюватимуться і умови та методи управління інвестиційними процесами.

В Харківській області до чинників, які істотно впливають на інвестиційні процеси в сільському господарстві (окрім загальних для сільськогосподарської галузі у всіх регіонах країни), слід віднести несприятливі кліматичні умови для вирощування сталих врожаїв сільськогосподарських культур; найродючіші ґрунти області: чорноземи типові та опідзолені; менш продуктивні землі сільськогосподарського призначення - чорноземи звичайні глибокі та звичайні (мають меншу родючість, внаслідок більшої посушливості кліматичних умов).

За січень-жовтень 2014 року зовнішньоторговельний оборот Харківської області становив 3 млрд 143,9 млн дол. США (у тому числі з країнами ЄС – 653,5 млн. дол. США). Темп росту до відповідного періоду 2013 року склав 90,1% (по Україні – 80,9%).

За обсягами експорту область посіла 7 місце серед регіонів України. Експортні поставки збільшились на 0,4% (по Україні – зменшення на 9,4%) і склали 1 млрд. 572,2 млн. дол. США.

Експорт до країн ЄС збільшився на 17,0% і склав 268 млн. дол. США. За обсягами імпорту область також посіла 7 місце серед регіонів України. Імпортні надходження зменшились на 18,3% (по Україні – зменшення на 27,0%) і становили 1 млрд 571,7 млн дол. США.

Імпорт з країн ЄС зменшився на 30,2% і становив 385,5 млн дол. США.

За січень-жовтень 2014 року Харківська область має позитивне сальдо зовнішньої торгівлі товарами та послугами, яке становило + 125,1 млн. дол. США. Зокрема, сальдо торгівлі товарами склало +0,4 млн дол. США, сальдо торгівлі послугами +124,7 млн дол. США. Забезпечення сталого соціально-економічного розвитку регіону потребує мобілізації всіх існуючих ресурсів для залучення іноземних інвестицій в економіку регіону (рис.1).

Імпорт з країн ЄС зменшився на 30,2% і становив 385,5 млн дол. США.

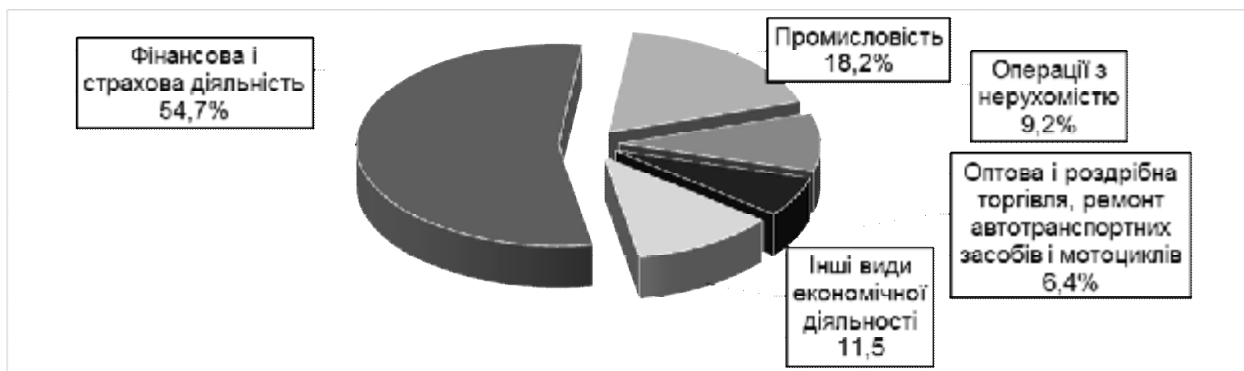

Рис. 1. Галузева структура іноземного капіталу Харківської області станом на 01 жовтня 2014 року [9]

Станом на 01.10.2014 р. загальний обсяг прямих іноземних інвестицій, залучених до області, становив 1828,8 млн. дол. США, і в розрахунку на одну особу населення складає 671,1 дол. США. За результатами 9 місяців 2014 року область посідає 6 місце за обсягом прямих інозем-

ку на одну особу населення складає 671,1 дол. США. За результатами 9 місяців 2014 року область посідає 6 місце за обсягом прямих інозем-

них інвестицій серед регіонів України.

З країн ЄС у підприємства Харківської області внесено прямих іноземних інвестицій на суму 1587,0 млн дол. США (86,8% від загального обсягу акціонерного капіталу), з інших країн світу – 241,8 млн дол. США (13,2%).

За 9 місяців 2014 року в економіку області іноземними інвесторами було внесено 21,5 млн

дол. США прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу), вибуло 6,6 млн дол. США.

Статистичне скорочення обсягів прямих іноземних інвестицій на 14,2% у порівнянні з початком 2014 року відбулось, передусім, унаслідок зміни вартості акціонерного капіталу нерезидентів, а саме через курсову різницю: 317,4 млн дол. США (рис. 2).

Рис. 2. Динаміка рейтингу області серед регіонів України за загальним обсягом прямих іноземних інвестицій [10]

Багато років успішно реалізують свої проекти в Харківському регіоні такі провідні міжнародні компанії, як: ТОВ «Нестле Україна», ТОВ «МЕТРО Кеш енд Кері Україна», ПІІ «Білла Україна», ПрАТ «Філіп Морріс Україна», ПАТ «САН Інтербрю Україна», ТОВ «Східноукраїнська компанія «Малтюрор», Спільне українсько-британське підприємство «Українська чайна фабрика «Ахмад Ті», ТОВ «Елме Мессер Україна», корпорація «Сан Груп», ТОВ «Амкор-Ренч Україна», ТОВ «Кроно-Україна», компанії «Шелл» та «Самсунг Електронікс Україна» тощо.

Кількість підприємств з прямими іноземними інвестиціями в Харківській області за період з 2000 року по 1 жовтня 2014 року в динаміці, ми бачимо, виходячи з рисунку 3.

З метою створення сприятливого інвестиційного клімату для залучення іноземного капіталу та забезпечення соціально-економічного розвитку регіону:

- проводяться засідання ради вітчизняних та іноземних інвесторів при Харківській обласній державній адміністрації та робочої групи з питань захисту прав інвесторів на території Харківської області, метою діяльності яких є забезпечення реалізації державної політики у сфері залучення іноземних інвестицій, налагодження співпраці ор-

ганів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та іноземних інвесторів, а також оперативне вирішення проблемних питань їх діяльності;

- проводяться засідання робочої групи з відбору інвестиційних, інноваційних, інфраструктурних та інших проектів розвитку Харківської області та відповідна робота щодо супроводу інвестиційних проектів відповідно до вимог чинного законодавства України;

- проводиться Міжнародний конкурс інноваційних та інвестиційних проектів «Харківські ініціативи»;

- проводиться щорічний Міжнародний економічний форум «Інновації. Інвестиції. Харківські ініціативи!»;

- розробляються та видаються інформаційні брошури, буклети щодо інвестиційного потенціалу регіону;

- створено та постійно оновлюється реєстр інвестиційних (проектних) пропозицій Харківської області;

- постійно ведеться робота щодо залучення ділових кіл регіону до участі у міжнародних економічних, інвестиційних форумах і конференціях з метою презентації інвестиційних та інноваційних можливостей Харківщини.

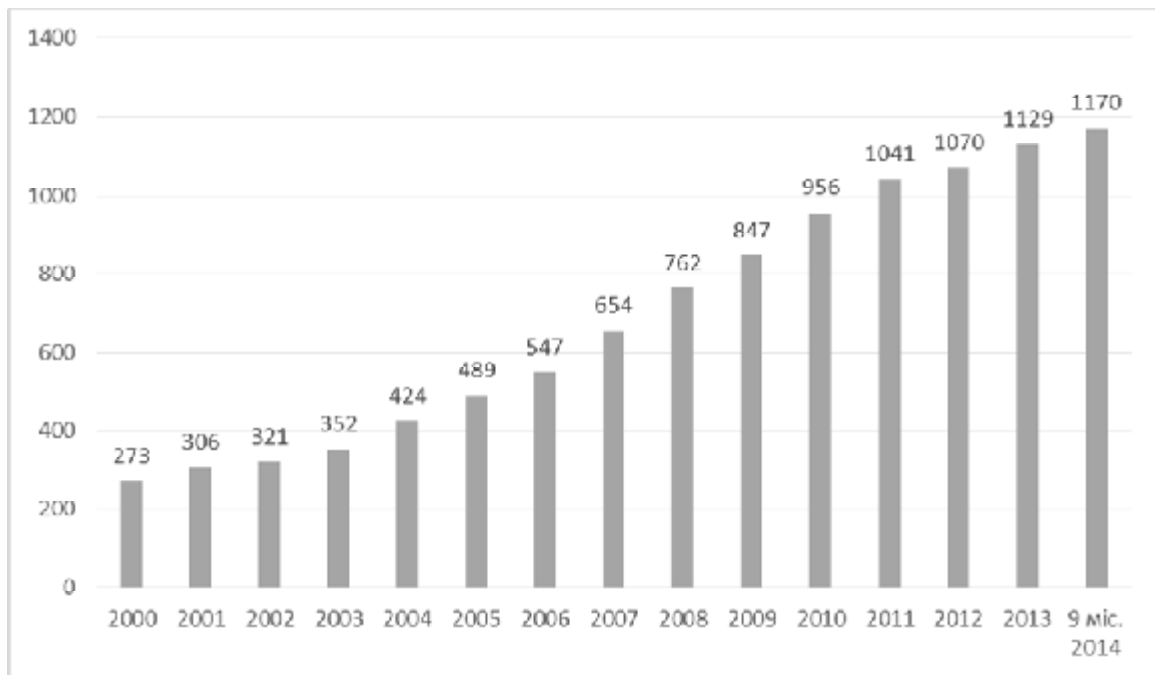

Рис. 3. Кількість підприємств з прямими іноземними інвестиціями в Харківській області за період з 2000 року по 1 жовтня 2014 року [9]

Пріоритетні завдання Програми щодо розвитку галузі та вирішення проблемних питань на 2015 рік:

- підвищення ефективності процесу пошуку інвестиційних (проектних) пропозицій Харківської області у різних галузях економіки та їх реалізації;

- розроблення пропозицій щодо спрощення процедур, необхідних для початку реалізації інвестиційних проектів;

- супровід роботи ради вітчизняних та іноземних інвесторів при Харківській обласній державній адміністрації та робочої групи з питань захисту прав інвесторів на території Харківської області;

- пошук потенційних інвесторів, у тому числі з використанням механізму прямої співпраці з дипломатичними представництвами України за кордоном.

Одним з інструментів ефективної діяльності підприємства є його інвестиційна стратегія і правильний її вибір є одним із чинників успіху. Сутність інвестиційної стратегії підприємств зводиться до розробки системи довгострокових цілей інвестиційної діяльності підприємств з метою зайняття ними на ринку конкурентоспроможної позиції та реалізації завдань перспективного розвитку.

Розробка стратегії управління інвестиційною діяльністю аграрного підприємства повинна базуватися на:

- визначенні орієнтирів та перспектив довгострокового розвитку інвестиційної діяльності на підприємстві;

- визначенні цілей і проміжних підцілей у конкурентних напрямках інвестиційної діяльності;

- реалізації інвестиційної стратегії задля досягнення поставленої мети;

- коригуванні інвестиційних проектів з урахуванням змін ситуації на інвестиційному ринку.

Стратегічне управління інвестиційними процесами в аграрному підприємстві залежить від:

- рівня професійної підготовки керівного складу і фахового рівня спеціалістів, їх умінь ставити реальні стратегічні цілі і реалізовувати інвестиційні можливості;

- умінь професіонально аналізувати, планувати та реалізовувати інвестиційні проекти завдяки стратегічному та оперативному управлінню ними;

- можливостей підприємства формувати інвестиційні ресурси, використовувати всі резерви інвестиційного потенціалу та залучати інвесторів до виконання інвестиційних проектів.

Розробляючи інвестиційну стратегію, важливо оцінити потенційні можливості формування власних і залучених інвестиційних ресурсів з урахуванням перспектив розвитку підприємства. Вона повинна бути узгодженою з загальною стратегією розвитку сільгосп підприємства, що дасть змогу реально окреслити стратегічні напрями інвестиційної діяльності та сформулювати заходи з забезпечення реалізації такої стратегії.

Висновки та пропозиції. Найефективнішою організаційною структурою управління інвестиційною діяльністю підприємства, на наш погляд, є така, в основі якої перебуває центр відповідальності і в складі якої є структурний підрозділ, керівник якого повністю відповідає за ефективне використання інвестиційних ресурсів і отримання запланованого прибутку.

Виходячи з вищезазначеного ми дійшли до думки, що:

1) рівень інвестування сільського господарства регіону визначається джерелами і видами інвестицій, структурою та величиною інвестиційних потоків;

2) основним чинником, який обмежує можливість збільшення обсягів інвестування аграрними підприємствами власного виробництва, є дефіцит обігових коштів. Залучення державних

коштів, приватних та закордонних інвесторів є обов'язковою умовою збільшення інвестиційних ресурсів аграрних підприємств, необхідних для виконання інвестиційних проектів;

3) головною умовою реалізації програми стратегічного розвитку аграрного підприємства є реальне інвестування, яке забезпечує вищий рівень прибутковості; сталий грошовий потік та позитивно впливає на конкурентоспроможність господарства.

Список використаної літератури:

1. Абалкин Л.И. Логика экономического роста / Л.И. Абалкин. М.: ИЭ РАН, 2003 - 228 с.
2. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент / И.А. Бланк.- К.: МП «Итем ЛТД»; «Юнайтед Лондон Трейд Лимитед», 1995.- 448 с.
3. Гриньова В.М. Проблемы розвитку інвестиційної діяльності / В.М. Гриньова, В.О. Коюда, Т.І. Лепейко, О.П. Коюда. - [монографія] / за заг. ред. В.М. Гриньової.- Х. ХДЕУ, 2002.- 464 с.
4. Ендовицкий Д.А. Комплексный анализ и контроль инвестиционной деятельности: методология и практика / под ред. проф. Л.Т. Гиляровской. - М.: Финансы и статистика, 2001. - 400 с.
5. Лившиц В.Н. Макроэкономические теории, реальные инвестиции и государственная российская экономическая политика / В.Н. Лившиц, С.В. Лившиц. - М., Изд-во ЛКИ, 2008, 248 с.
6. Львов Д.С. Институциональные аспекты формирования благоприятного инвестиционного климата / Д.С. Львов, В.Г. Гребенников. - М.: ЦЭМИ РАН, 1998. - 50 с.
7. Золотарева Е.Л. Экономические основы повышения устойчивости воспроизводства в сельском хозяйстве Текст. / Е.Л. Золотарева. - Курск: Изд-во КГСХА, 2001.- 183 с.
8. Ушачев И.Г. Прогноз развития Российского агропромышленного производства на период до 2010 года Текст. / И.Г. Ушачев, А.И. Алтухов // Экономика сельскохозяйственных и перерабатывающих предприятий. 2002. - № 8. - С. 5-8
9. Офіційний сайт: Департамент агропромислового розвитку Харківської області державної адміністрації [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://dozvil.kh.ua/administrativeorgan/departament_agropromislovogo_rozvitku_harkivskoi_oda.
10. Державна Служба Статистики України [Електронний ресурс]: Офіційний сайт. - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>. - Назв з екрану.

Ильина Е.В. ФОРМИРОВАНИЕ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ АГРАРНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

В статье определены проблемы управления инвестиционной деятельностью аграрных предприятий Украины. Разработана отраслевая структура иностранного капитала Харьковской области. Приведенная динамика рейтинга области среди регионов Украины по общему объему прямых иностранных инвестиций и количество предприятий с прямыми иностранными инвестициями в Харьковской области. Рассмотрены особенности инвестиционных процессов в агропромышленном комплексе, внешние и внутренние факторы, которые влияют на повышение эффективности использования активов аграрных формирований. Предложенные меры по созданию благоприятного инвестиционного климата через привлечение иностранного капитала. Исследованы причины распространенности вхождения в сельское хозяйство внешних инвесторов и определены пути совершенствования этого процесса путем принятия обоснованных решений собственниками по привлечению внешних инвестиций.

Ключевые слова: аграрные предприятия, инвестиция, инвестор, инвестиционная деятельность, стратегия, проект, рейтинг, сельское хозяйство, экономика.

Ilyina O.V. FORMATION OF AGRICULTURAL ENTERPRISES INVESTMENT MANAGEMENT

The article determines the problem of investment activity of agricultural enterprises of Ukraine. It is noted that in the agricultural sector attracting investment is a means of ensuring the food security and guarantee of its fields. It is proved that to successfully attract investors to the economy of agricultural enterprises it is need to create conditions for their activities, and create above all a favorable investment climate. The most significant impact on the investment activity of agricultural enterprises is the economic crisis that significantly impacted the rupture of relations in the production and distribution of inputs as well as the strengthening of disparity in prices for agricultural products, making it almost impossible effective agricultural development without appropriate additional investments in the sector. It is defined that a way out of the economic crisis in Ukraine in large part depends on increased investment and this requires solving complex theoretical and practical problems related to the consistent implementation of the state policy of attracting and efficient

use of investment resources. Investment activity can be carried out under conditions sustainability of agricultural production, development of new technologies, modern methods of organization and management of investment resources - both at the individual farm units, and at the level of the agricultural sector in the region as a whole. It is noted that the factors that significantly affect the intensity of investment processes in different regions of the country may be different, and therefore it change the conditions and methods of investment processes. Industrial structure of foreign capital of Kharkiv region is developed. The ratings of the region among the regions of Ukraine for the total amount of foreign direct investment and the number of enterprises with foreign direct investment in the Kharkiv region is shown. Features of investment processes in agriculture, external and internal factors that affect the efficiency of agricultural assets formations are considered. The measures to create a favorable investment climate by attracting foreign capital are proposed. The reasons of prevalence entering agriculture of outside investors are investigated and the measures of improvement of this process by making grounded decisions about outside investment by owners is identified.

Keywords: agricultural enterprises, investment, investor, investment, strategy, project, rating, agriculture, economics.

Дата надходження до редакції: 28.03.2015 р.

Рецензент: д.е.н., професор Соколов М.О.

УДК 338.436.33(075.8)

ИНСТРУМЕНТЫ ТЕКУЩЕЙ ОЦЕНКИ КЛЮЧЕВЫХ ФАКТОРОВ УСТОЙЧИВОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

В. М. Жудро, к.э.н., ассистент, Белорусская государственная сельскохозяйственная академия, г. Горки, Беларусь

В статье на основе выполненных сравнительных аналитических, экспериментальных и экспертных композитных исследований рыночного развития внутренней и внешней среды функционирования предприятия обоснованы и предложены инструменты текущей оценки ключевых факторов устойчивости его экономики, учитывая такие особенности современной неопределенности ведения бизнеса в мировой экономике как волатильность процессов капитализации и турбулентность инвестиционной и финансовой внешней среды компаний. Предложены методики расчета самых различных показателей, критериев, коэффициентов оценки инвестиционной, производственной, финансовой платежеспособной устойчивости и их значений, которые позволяют учитывать волатильность процессов стоимости активов компаний и современную непредсказуемость внешней среды и рынка.

Ключевые слова: теория, методология, эффективность, волатильность, процессы, капитализация, турбулентность, инвестиционная, производственная, финансовая, платежеспособная, устойчивость, предприятие, рынок, конкурентоспособность, инструменты, бизнес, финансы, пропорциональность, формирование.

Анализ источников. Теоретическими основами исследования послужили работы экономистов – аграрников в научных журналах, материалы конференций, электронные ресурсы, статистические данные [1-4]. В качестве информационной базы послужили данные государственных органов статистики республики, других стран, МБ, МВФ, ФАО, Национальных программ устойчивого развития отраслей, отраслевых нормативных регламентов развития бизнеса.

Методы исследования. При написании научной статьи использовались общенаучные методы анализа и синтеза, обобщения, приемы аналогий, индукция и дедукция, методы эмпирического анализа (наблюдение, описание, сравнение, экспертные оценки, приемы статистического анализа (ранжирование), социологические исследования).

Основная часть. В ходе исследований установлено, что к основным особенностям и факторам современной неопределенности ведения бизнеса в мировой экономике следует считать волатильность процессов капитализации и

турбулентность инвестиционной и финансовой внешней среды предприятий. В этой связи нужно добавить, что практикуемые в прошлом все без исключения инструменты государственных интервенций (госзаказа, налоговые льготы, дотации и т. д.) в экономику компаний не позволяют вызывать позитивные воздействия на указанные новые факторы экономической неопределенности ведения бизнеса.

В этих новых условиях общим для всех организаций АПК является применение фундаментального принципа агробизнеса – экономической альтернативы, согласно которому перед каждым решением любое предприятие должно квалифицированно давать экономическую оценку тем или иным ситуациям, тенденциям, поиску альтернативного наиболее выгодного сценария развития экономических процессов, учитывая волатильность процессов капитализации и новую неопределенность инвестиционной и финансовой внешней среды.

Поэтому в современных условиях развития мировой экономики менеджеры сельскохозяй-